

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра суспільних комунікацій та регіональних студій

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти перший бакалаврський

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність 054 Соціологія
(код і назва спеціальності (тей))

Інститут/факультет міжнародних відносин, політології та соціології
(назва інституту, факультету)

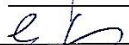
ОНУ
2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Філософія». Одеса: ОНУ, 2022. 11 с.

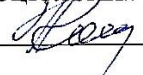
Розробник: **Худенко Андрій, доктор філософських наук, професор кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій Факультету міжнародних відносин, політології та соціології.**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри суспільних комунікацій та регіональних студій

Протокол № 1 від " 30" бересне 2022 р.

Завідувач кафедри (Оксана ШИГОВСЬКА)

Погоджено із гарантом ОПШ «Соціологія»

 (Тетяна КАМЕНСЬКА)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК)

факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Протокол № 1 від " 30" бер 2022 р.

Голова НМК (Олег ХОРОШИЛОВ)
(підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від " ___ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від " ___ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (підпис) (Ім'я ПРІЗВИЩЕ)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>заочна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки	Обов'язкова	
Модулів – 1	Спеціальність: 054 Соціологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Загальна кількість годин – 90	Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)	Семестр	
		1-й	1-й
		Лекції	
		20 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	
		Лабораторні	
год.			
Самостійна робота			
60 год.	80 год.		
		Форма підсумкового контролю: іспит	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: визначити філософію як особливий режим знання, який притаманний перебуванню у світі.

Завдання: розкрити багатомірність філософії, визначити профіль філософії як особистого режиму знання.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності (ФК):

СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.

СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

Програмні результати навчання (ПРН):

РН02. Розуміти історію розвитку соціології, її сучасні концепції та теорії, основні проблеми.

РН04. Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

Знати:

- 1) уявити багатомірність сучасної філософії;
- 2) мислити проблематичність, сумнівність та запитливість як перший шаг створювання знання
- 3) засвоїти передумови створення та зміст концептів, схем та моделі, які розкривають сутність сучасних процесів та сприяють руху створювання знання.

Вміти:

- 1) обґрунтовувати власну критичну позицію щодо існуючих схем та моделей аналізу та способів вирішення проблем;
- 2) створювати персональний алгоритму аналізу ситуації та розуміння проблем;
- 3) проектувати ефективні (адекватні ситуації та власним інтересам) способи розв'язання проблем;
- 4) приймати рішення на користь залагодження ситуації.

3. Програма навчальної дисципліни

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ I: Казус Філософія.

Тема 1.1: Філософія як дієва вірність світу.

Тема Парменида (фр. 1). Рух ἀλήθεια: явлення та виклик опанувати явлене; ховання та розчаклування прихованого; затримка та дотримання того, що стримує. Σοφία як спокушеність та майстерність, вмільість та досвідченість. Притаманність знання явленню світу. Знання як ознака спроможності справитися з перипетіями явлення світу. Знання як оператор (композиція операцій) перебування у світі. Пошуковий реєстр філософії. Докса: не обминула та необхідна. Феномен спіткання: чутливість до навколишнього, звичайне та незвичайне, не обхідне та необхідне. Прагматика питання.

Тема 1.2: Філософія як режим знання.

Δαίμων знання. Трикутник знання: істина (явлення та наявність), віра (дотримання явлення та тримання його), доведення (доведення наявного придатності до використання, його обґрунтування й виправдування). Режим знання як модус існування. Предметно-практичний зміст режиму знання: про-що, чим, для-чого; modus operandi - opus operatum - effectus operationum; звідування-вивідування (Hin-und-Vorbringen / про-из-ведение); розмірювання та здійснення міри. Онто-діа-логіка режиму знання.

Тема 1.3: Кондиції режиму знання.

Нон-гуманізм. Зміст префікса «нон-». Критика кореляціонізму (Meillassoux). Спекулятивний поворот у філософії. Проблема суб'єкту. **Процес.** Визначення процесу (тлумачення Whitehead). Φύσις (тлумачення Гайдеггера). Множинність та множина. Складність /complexity/ (Пригожин, Стенгерс). Просторово-часовий континуум. Відштовхуюча-відсилаюча метрика просторово-часового континууму. Варіабельність (селективність) процесу. **Річ.** Феномен і річ. Перцепт та концепт. Об'єкт-орієнтована онтологія (Harman, Bryant, Hamilton Grant). **Іманентність.** Тлумачення іманентності М. Анрі, Ж. Дельоз. Ф. Ларюель.

Нескінченність, актуальна нескінченність. Оточення і кругозір. Межа каузальності: енд- та екзопричинність. Топологія (безперервність, зв'язність, орієнтовність, компактність) межі. Пластичність межі. Ἐπιπέδισις як рух оновлення (instauration). Контингентність. Емерджентність.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ II: Процедури режиму знання.

Тема 2.1: Метрика режиму знання.

Режим знання як διαίρεσις: рух від менш до більш диференцьованого. Насиченість. Операціоналізація проблемного кола. Операції, або одиниці, звідування-вивідування (τέχνη, πρᾶξις, ποιήσις / справджування, здійснення, створення). Ἐπιπέδισις, або фактичність режиму знання. Проблема тотожності (identity): все-рівність та зрівнювання-всього; тотожність як вузол перехрестя; контингентність тотожності. Дефініція / детермінація, концепт / поняття. Рівні режиму знання: проблематизація, операціоналізація, ідентифікація. Ритмокаскадне, за формою, та комбінаторно-дискурсивне, за змістом, прямування за режимом знання. «Внутрішня довершеність» та «зовнішня виправданість» як критерії прямування.

Тема 2.2: Проблематизація.

Проблема і проблематизація епістемічного пошуку. Мета і завдання як міра і розмітка (проекція) прямування (proiectio et projecto). Допитливість (лат. curiositas) і прагматика запитування (для-чого). Конфлікт інтерпретацій.

Тема 2.3: Операціоналізація.

Феномен «нестриманої цікавості»; швидкість і калькуляція як споживаюче прямування. Ἐλαφύωυή - «наведення» до повноти. Регістри дії: сила дії – чинення дії – вчинення дії. Інші моделі дії (Вебер, Парсонс, Габермас). Топологія операційного простору.

Тема 2.4: Ідентифікація.

Тотожність як артикуляція відокремленості розрізнення порядків та порядок розрізнення (все-рівність та зрівнювання-всього). Зсув порядків. Пластичність тотожності. Генералізація. Порядок аргументації. Цінність абстракції. Фігура Суб'єкта. Неминучість згасання (R. Brassier).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Ус ьог о	у тому числі					Ус ьог о	у тому числі				
		Л	П	ла б.	інд	ср		Л	С	Ла б	інд	Ср
Змістовий модуль I: Казус Філософія.												
Тема 1.1: Філософія як дієва вірність світу.	14	2	2			10	14	2				12
Тема 1.2: Філософія як режим знання.	16	4	2			10	14	2				12

Тема 1.3: Кондиції режиму знання	14	4				10	12	2				10
Разом за модулем I	44	10	4			30	40	6				34
Змістовий модуль II: Процедури режиму знання.												
Тема 2.1: Метрика режиму знання.	18	4	4			10	14	2				12
Тема 2.2: Проблематизація.	14	2	2			10	12	2				12
Тема 2.3: Операціоналізація.	12	2				10	12					10
Тема 2.4: Ідентифікація.	2	2					12					12
Разом за модулем II	46	10	6			30	50	4				46
Усього	90	20	10			60	90	10				80

5. Теми семінарських занять
(семінарські заняття не передбачені)

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1.	Тема 1.1: Філософія як дієва вірність світу. Докса та істина. Логіка як предмет філософії. Пошуковий реєстр філософії.	2
2.	Тема 1.2: Філософія як режим знання. Трикутник знання: істина, віра, доведення. Режим знання як модус існування. Предметно-практичний зміст режиму знання. Онто-діа-логіка режиму знання.	2
3.	Тема 2.1: Метрика режиму знання. Режим знання як рух від менш до більш диференцьованого. «Внутрішня довершеність» та «зовнішня виправданність» як критерії прямуювання за режимом знання.	4
4.	Тема 2.2: Проблематизація. Проблема і проблематизація епістемічного пошуку. Конфлікт інтерпретацій.	2
Разом:		10

7. Теми лабораторних занять
(лабораторних занять не передбачено)

8. Самостійна робота

Назва теми	Кількість годин	
	Ден.	заоч
Тема 1.1: Філософія як дієва вірність світу. Тлумачення філа та софіа – підготувати доповідь для семінарського заняття	10	12
Тема 1.2: Філософія як режим знання. Креативний потенціал знання; креативність як настрій оволодіння знанням – підготувати реферат	10	12

Тема 1.3: Кондиції режиму знання. Сучасний гуманізм та нон-гуманізм – підготувати доповідь для семінарського заняття	10	10
Тема 2.1: Метрика режиму знання. Сучасна проблема складності – підготувати доповідь для семінарського заняття	10	12
Тема 2.2: Проблематизація. Наукові та життєві проблеми: розрізнення та тотожність – підготувати доповідь для семінарського заняття	10	12
Тема 2.3: Операціоналізація. Виділити ядро проблемного кола сучасної філософії – підготувати доповідь для семінарського заняття		10
Тема 2.4: Ідентифікація. Сучасна проблема суб'єкта – підготувати есе	10	12
Разом:	60	80

9. Методи навчання

Лекції, практичні заняття, самостійна робота.

Викладання та вивчення навчальної дисципліни здійснюється наступними методами:

- словесні методи: лекція, пояснення, дискусія;
- методи формування практичних умінь і особистісних якостей: виконання практичних завдань, дискусії, «мозкова атака», рольові ігри, підготовка і здійснення виступів перед аудиторією.

Самостійна робота, з метою поглиблення знань та формування вмінь, уміщує роботу з текстовим матеріалом, навчально-методичною літературою, результатами наукових досліджень; виконанням практичних завдань, написання реферату, есе для висловлення власної точки зору та власних думок, підготовку презентацій.

10. Форми контролю та методи оцінювання

При вивченні навчальної дисципліни здійснюється поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться з метою визначення рівня підготовленості студента з певних тем, розділів робочої навчальної програми, якості виконання конкретних завдань та здійснюється впродовж семестру під час проведення аудиторних занять та при виконанні самостійної роботи.

Об'єктом поточного оцінювання є:

- програмний матеріал, який викладається на лекціях;
- питання і проблеми, що обговорюються на практичних заняттях;
- програмний матеріал для самостійного вивчення, який передбачений робочою програмою та включає індивідуальні завдання: реферат, есе, презентація, тематичний тезаурус.

Форма підсумкового контролю – іспит.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Відмінно (10-9 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом; вільно, самостійно та аргументовано його викладає, чітко оперує науковою термінологією, наводить приклади з практики для пояснення теоретичних моделей та категорій, здійснює різні види аналізу, робить висновки, залучає до підготовки як основну, так і додаткову літературу (монографії, періодичні видання, першоджерела, тощо). Може обгрунтовано обрати раціональний спосіб виконання

	практичного завдання; довести отримані результати власної навчально-практичної діяльності; пояснювати алгоритм виконання дослідницьких дій та використання теоретичних знань в практичній діяльності.
Добре (8-6 балів за тему)	Оцінюється робота студента, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом; викладає його за зразками без імпровізації. Послуговується науковою термінологією, залучає основну і додаткову літературу. За зразком самостійно виконує практичні завдання, передбачені програмою; має стійкі навички виконання завдання Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та орієнтації в аналогічних прикладах; при цьому допускаються окремі неістотні неточності та незначні помилки. Може використовувати знання для стандартних практичних ситуацій, має елементарні, нестійкі навички виконання завдання
Задовільно (5-3 бали за тему)	Оцінюється робота студента, який відтворює значну частину навчального матеріалу, викладає його з уточненнями з боку викладача; висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, допускає істотні неточності та помилки.
Незадовільно з можливістю відпрацювання (2 бали за тему)	Оцінюється робота студента, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни. Планує та виконує частину практичних завдань, відсутні сформовані уміння та навички.

Критерії оцінювання самостійної роботи

Вид	Максим к-сть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Презентація	10	здатність студента/-ки презентувати доповідь, відповідно до змісту навчального матеріалу та супроводити її оригінальним візуальним представленням.
Тезаурус	5	вміння студента/-ки працювати зі спеціальною термінологією (її тлумаченням, роз'ясненням, коментарями).
Реферат	5	Вміння студента працювати з науковою літературою та обирати в ній матеріал за визначеною темою; здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу
Есе	5	Самостійність, логічність розкриття теми, аналіз думок та висловлювань за темою інших авторів, аргументовані особисті висновки.

11. Питання для підсумкового контролю

- 1) Софія як спокушеність та майстерність, вмільість та досвідченість.
- 2) Знання як оператор перебування у світі.
- 3) Сумнів як джерело епістемічного пошуку.
- 4) Пошуковий реєстр філософії.
- 5) Докса (або common sens, думка) на початку та у кінці дослідження.

- 6) Логіка як предмет філософії
- 7) Прагматика питання.
- 8) Трикутник знання: істина, віра, доведення.
- 9) Режим знання як модус існування.
- 10) Предметно-практичний зміст режиму знання.
- 11) Онто-діа-логіка режиму знання.
- 12) Тлумачення фіλια та σοφία.
- 13) Креативність у русі оволодіння знанням та креативний потенціал знання.
- 14) Сучасний гуманізм та нон-гуманізм.
- 15) Структура процесу.
- 16) Режим знання як розрізнення та оволодіння предметом (διάφρεσις).
- 17) Проблема тотожності (рівність та тотожність).
- 18) Порядки тотожності.
- 19) Рівні режиму знання: проблематизація, операціоналізація, ідентифікація.
- 20) «Внутрішня довершеність» та «зовнішня виправданність» як критерії режиму знання.
- 21) Проблема і проблематизація епістемічного пошуку.
- 22) Допитливість і прагматика запитування.
- 23) Регістри дії: сила дії – чинення дії – вчинення дії.
- 24) Топологія операційного простору.
- 25) Пластичність тотожності.
- 26) Генералізації та її теоретичне та практичне значення.
- 27) Порядок аргументації.
- 28) Цінність абстракції.
- 29) Ідея дефініції. Процес визначення предмету.
- 30) Проблема Суб'єкта.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний та періодичний контроль							Підсумковий контроль	Сума балів	
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2				Індивідуальне самостійне завдання		іспит
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7			
10	10	10	10	10	10	10	10	20	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

- 1) Робоча навчальна програма дисципліни.
- 2) Силабус.
- 3) Класрум навчальної дисципліни «Філософія»:
<https://classroom.google.com/c/NTQyOTA4MDc2NDU2>

14. Рекомендована література

Основна

1. Баумейстер А. Вступ до філософських студій, або Інтелектуальні подорожі до країни філософії: науковий посібник. К.: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2017. 238 с.
2. Губерський Л. Філософія. Харків: Фолю, 2017. 621 с.
3. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. В 5 т. Київ: Дух і літера, 2009-2020.
4. Філософський енциклопедичний словник: енциклопедія / Ін-т філософії ім. Г. С. Сковороди НАН України; голов. ред. В. І. Шинкарук. Київ: Абрис, 2002. 742 с.
5. Фюрст М., Тринкс, Ю. Філософія / Пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе. Київ: Дух і Літера, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018. 544 с.
6. Dictionary of Untranslatables. A Philosophical Lexicon / Edited by Barbara Cassin. Translated by Steven Rendall, Christian Hubert, Jeffrey Mehlman, Nathanael Stein, and Michael Syrotinski. Princeton & Oxford: PRINCETON UNIVERSITY PRESS, 2014. 1339 p.
7. The Edinburgh Dictionary of Continental Philosophy / Edited by John Protevi. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2005. 641 p.

Додаткова література

1. Badiou A. What is Philosophy? N.Y., Dresden: ATROPOS PRESS, 2010. 264 p.
2. Beyond the analytic-continental divide: Pluralist philosophy in the twentyfirst century / Edited by Jeffrey A. Bell, Andrew Cutrofello, and Paul M. Livingston. New York & London: Routledge, 2016. 343 p.
3. Deleuze G., Guattari F. What is philosophy? / Translated by H. Tomlinson and G. Burchell. N.Y.: Columbia University Press, 1995. 271 p.
4. Ferraris M. Manifesto of new realism / Translated by Sarah De Sanctis; foreword by Graham Harman. New York: State University of New York Press, 2014. 126 p.
5. Heidegger M. The Fundamental Concepts of Metaphysics: World, Finitude, Solitude. PRELIMINARY APPRAISAL / Translated by William McNeill and Nicholas Walker. Indiana University Press, 1995. P. 1-58.
6. Heidegger M. Phenomenological interpretations of Aristotle: Initiation into phenomenological research. PART II: What is Philosophy? / Translated by R. Rojcewicz. Indiana University Press, 2001. P. 11-60.
7. Livingston P., Cutrofello A. The problems of contemporary philosophy: a critical guide for the unaffiliated. Polity Press, 2015. 285 p.
8. Mainzer K. Thinking in complexity. The Computational Dynamics of Matter, Mind, and Mankind. Berlin, Heidelberg, New York: Springer, 2007. 491 p.
9. The Speculative Turn: Continental Materialism and Realism / Ed. Levi Bryant, Nick Srnicek and Graham Harman. Melbourne: RE.PRESS, 2011. 443 p.
10. Whitehead A. N. Process and Reality. An Essay in Cosmology (Gifford lectures delivered in the university of Edinburgh during the session 1927-28). The Free Press, 1978. 398 p.

Електронні ресурси

Інститут філософії імені Г.С.Сковороди НАН України: <https://filosof.com.ua/>
Oxford Academic: <https://academic.oup.com/>
Notre Dame Philosophical Review: <https://ndpr.nd.edu/>
Stanford Encyclopedia of Philosophy: <https://plato.stanford.edu/contents.html>

Speculative Heresy: an exploration of speculative realism, non-philosophy and other heresies:

<https://speculativeheresy.wordpress.com/>

50 Most Influential Living Philosophers: <https://thebestschools.org/magazine/most-influential-living-philosophers/>

En attendant Nadeau. Journal de la littérature, des idées et des arts: <https://www.en-attendant-nadeau.fr/>